NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
L. A. GEELHOED
prednesené 24. februára 2005 [1]

I — Úvod

1. V prejednávanej veci vzniká otázka výkladu a uplatnenia kolíznych noriem obsiahnutých v nariadeniach č. 1408/71 a č. 574/72, [2] ktoré sa týkajú rozdelenia príslušnosti medzi členský štát zamestnania a členský štát bydliska pri poskytovaní rodinných dávok v situácii, keď je osoba zamestnaná v jednom členskom štáte (Rakúsko), ale býva spolu so svojím manželom alebo druhom a deťmi v inom členskom štáte (Nemecko), v ktorom je zamestnaný jej manžel alebo druh. Rovnaká otázka je aj predmetom sporu vo veci Weide, C-153/03, [3] ktorá sa týka podobného sporu o príslušnosť medzi Luxemburskom ako členským štátom zamestnania a opäť Nemeckom ako členským štátom bydliska. Generálna advokátka Kokott predniesla svoje návrhy v tejto veci 15. júla 2004. [4]

1 — Jazyk prednesu: angličtina.

2 — Nariadenie Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 149, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 35) v znení zmien a aktualizácií vykonaných nariadením Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1386/2001 z 5. júna 2001 (Ú. v. ES L 187, s. 1; Mim. vyd. 05/004, s. 129) (ďalej len „nariadenie č. 1408/71") a nariadenie Rady (EHS) č. 574/72 z 21. marca 1972 ktorým sa stanovuje postup na vykonávanie nariadenia č. 1408/71 (Ú. v. ES L 62, s. 17; Mim. vyd. 05/001, s. 83), v znení zmien a aktualizácií vykonaných nariadením č. 1386/2001 (ďalej len „nariadenie č. 574/72").

3 — Rozsudok v tejto veci nebol zatiaľ vyhlásený.

4 — Návrhy možno nájsť na www.curia.eu.int.

II — Príslušné ustanovenia

2. Príslušné ustanovenia práva Spoločenstva sú:

Článok 13 nariadenia č. 1408/71

„1. Pokiaľ v článkoch 14c a 14f nie je ustanovené inak, osoby, na ktoré sa vzťahuje toto nariadenie, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s ustanoveniami tejto hlavy;

2. Pokiaľ články 14 až 17 neustanovujú inak:

a) na osobu zamestnanú na území jedného členského štátu sa vzťahujú právne predpisy tohto štátu dokonca aj vtedy, ak má bydlisko na území iného členského štátu alebo ak sa sídlo alebo

miesto podnikania podniku alebo fyzickej osoby, ktorá ho zamestnáva, nachádza na území iného členského štátu;

úvahy podľa článkov 73 alebo 74, budú pozastavené do výšky, ktorú priznávajú právne predpisy prvého členského štátu.

..."

..."

Článok 73 nariadenia č. 1408/71

Článok 10 nariadenia č. 574/72

„Zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba, ktorá podlieha právnym predpisom členského štátu, má nárok ohľadom jeho rodinných príslušníkov, ktorí majú bydlisko na území iného členského štátu, na rodinné dávky ustanovené právnymi predpismi prvého štátu, ako keby mali bydlisko v tomto štáte, podľa ustanovení prílohy VI."

„1. a) Nárok na dávky alebo rodinné prídavky splatné podľa právnych predpisov členského štátu, podľa ktorých nadobudnutie nároku na tieto dávky alebo prídavky nepodlieha podmienkam poistenia, zamestnania alebo samostatnej zárobkovej činnosti, sa pozastaví, ak sú počas rovnakého obdobia a na toho istého rodinného príslušníka splatné dávky buď len podľa vnútroštátnych právnych predpisov druhého členského štátu, alebo pri uplatňovaní článku 73, 74, 77, alebo 78 nariadenia, a to do výšky týchto dávok.

Článok 76 nariadenia č. 1408/71

„1. Keď počas rovnakého obdobia tým istým rodinným príslušníkom z dôvodu vykonávania povolania právne predpisy členského štátu, na území ktorého majú rodinní príslušníci bydlisko, priznajú nárok na rodinné dávky, nárok na rodinné dávky, ktoré náležia podľa právnych predpisov iného členského štátu, ak to prichádza do

b) Ak je však zárobková činnosť vykonávaná na území prvého členského štátu:

i) v prípade dávok splatných buď len podľa vnútroštátnych právnych predpisov druhého členského štátu, alebo podľa článku 73 alebo 74 nariadenia osobe, ktorá má nárok na rodinné dávky, alebo osobe, ktorej majú byť tieto prídavky vyplatené, nárok na rodinné dávky splatné buď len podľa vnútroštátnych právnych predpisov tohto druhého členského štátu alebo podľa týchto článkov sa pozastaví do výšky rodinných prídavkov poskytovaných podľa právnych predpisov členského štátu, na území ktorého má rodinný príslušník bydlisko. Náklady na dávky vyplácané členským štátom, na území ktorého má rodinný príslušník bydlisko, znáša tento členský štát;

ii) ...“

III — Skutkový stav, konanie a prejudiciálne otázky

3. Pani Dodl a pani Oberhollenzer (ďalej len „žalobkyne“) sú rakúskej národnosti a pracujú v Rakúsku, ale bývajú v Nemecku so svojimi partnermi, manželom, resp. druhom, ktorí sú obaja nemeckej národnosti. Po narodení synov čerpali žalobkyne neplatenú rodičovskú dovolenku, ktorá trvala tri a pol mesiaca (v prípade pani Dodl) a takmer dva roky (v prípade pani Oberhollenzer). Počas tejto doby ich pracovnoprávny vzťah spočíval.

4. Obe žalobkyne požiadali v Nemecku o príspevok na výchovu dieťaťa (*Bundeserziehungsgeld*). Nemecké orgány ich žiadosti zamietli z dôvodu, že podľa ich názoru bol príslušným členským štátom, pokiaľ ide o tieto dávky, Rakúsko ako členský štát zamestnania. V prípade pani Dodl bola okrem toho prekročená hranica príjmu použiteľná podľa nemeckej právnej úpravy na vznik nároku na túto dávku. Následne sa žalobkyne pokúsili získať príspevok na starostlivosť o dieťa (*Kinderbetreuungsgeld*) v Rakúsku. Aj tieto žiadosti však boli zamietnuté. Príslušný orgán, Tiroler Gebietskrankenkasse, dospel pri uplatnení článkov 73, 75 a 76 nariadenia č. 1408/71 v spojení s článkom 10 ods. 1 písm. b) nariadenia č. 574/72 k záveru, že uvedené dávky mal poskytnúť prednostne členský štát bydliska.

5. Žalobkyne napadli tieto rozhodnutia na Landesgericht Innsbruck. Tento súd sa domnieval, že v situácii, keď rodičia dieťaťa pracujú v rôznych členských štátoch, by mal rodinné dávky poskytovať členský štát príslušný podľa miesta trvalého bydliska dieťaťa, a preto žaloby podané žalobkyňami zamietol. V Rakúsku mali žalobkyne nárok iba na rozdiel medzi rakúskymi a nemeckými dávkami v prípade, ak by boli nemecké dávky

nižšie. Žalobkyne podali proti rozsudku odvolanie na Oberlandesgericht Innsbruck tvrdiac, že keďže mali uvedené dávky zabezpečiť príjem rodičom, ktorý pozastavili výkon zárobkovej činnosti s cieľom umožniť im výchovu detí, je za poskytovanie týchto rodinných dávok zodpovedný členský štát zamestnania.

6. Oberlandesgericht Innsbruck rozhodol prerušiť konanie a predložiť na rozhodnutie v prejudiciálnom konaní podľa článku 234 ES tieto dve otázky:

„1. Má sa článok 73 nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v spojení s článkom 13 tohto nariadenia v znení neskorších zmien a doplnení, vykladať v tom zmysle, že sa uplatňuje na zamestnancov, ktorých pracovný pomer síce naďalej trvá, ale nezakladá povinnosť vykonávať prácu a vyplácať odmenu (spočíva) a podľa vnútroštátneho práva nezakladá povinné sociálne poistenie?

2. Ak je odpoveď na prvú otázku kladná:

Je v takom prípade štát zamestnania príslušný na vyplácanie dávky, aj keď zamestnanec a členovia jeho rodiny, za ktorých mu môže patriť rodinná dávka, akou je rakúsky príspevok na starostlivosť o dieťa, nebývali v štáte zamestnania počas doby spočívania pracovného pomeru?“

7. Písomné pripomienky predložili Tiroler Gebietskrankenkasse (žalovaná strana v konaní vo veci samej), rakúska, nemecká a fínska vláda a Komisia. Rakúska a nemecká vláda a Komisia predniesli ďalšie pripomienky na ústnom pojednávaní 14. decembra 2004.

8. Pred pojednávaním vyzval Súdny dvor nemeckú vládu, aby vysvetlila podstatu rodinných prídavkov (*Kindergeld*) zodpovedajúcich rakúskym rodinným dávkam a poberaných manželom a druhom žalobkýň a vysvetlila, v čom sa odlišujú od nemeckého príspevku na výchovu dieťaťa (*Bundeserziehungsgeld*). Vyžiadaná informácia bola doručená Súdnemu dvoru 5. novembra 2004. Vo svojej odpovedi nemecká vláda vysvetľuje, že

Kindergeld a Bundeserziehungsgeld sa líšia v spôsobe platby, v účele a v podmienkach, za ktorých sa poskytujú. Na účely tohto konania je nepochybné, a ani jeden z vedľajších účastníkov konania to nespochybňuje, že obe tieto dávky, ako aj rakúske *Kinderbetreuunngsgeld* sú rodinnými dávkami v zmysle článku 4 ods. 1 písm. h) nariadenia č. 1408/71 tak, ako ho vykladá Súdny dvor. [5]

IV — Odpovede na prejudiciálne otázky

A — *Prvá prejudiciálna otázka*

9. Svojou prvou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či si pracovník, ktorý čerpá po určitú dobu neplatenú rodičovskú dovolenku, ale ktorého pracovnoprávny vzťah zostáva zachovaný, hoci v ňom dočasne neexistujú vzájomne povinnosti vykonávania práce a poskytovania odmeny, a ktorý nemá žiadnu z povinností sociálneho zabezpečenia podľa vnútroštátneho práva, zachováva postavenie pracovníka na účely uplatnenia článku 73 nariadenia č. 1408/71.

10. Vedľajší účastníci konania sa zhodujú na tom, že na túto otázku je potrebné odpovedať kladne.

11. Pri zodpovedaní tejto otázky je potrebné predovšetkým poukázať na to, že podľa článku 2 nariadenia č. 1408/71 sa ustanovenia tohto nariadenia uplatnia okrem iného na zamestnancov, na ktorých sa vzťahujú alebo sa vzťahovali právne predpisy jedného alebo viacerých členských štátov a ktorí sú štátnymi príslušníkmi členského štátu. Pojem zamestnanec je definovaný v článku 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71 a označuje každú osobu poistenú pre prípad nepredvídaných udalostí v rámci jedného zo systémov sociálneho zabezpečenia a za podmienok uvedených v tomto ustanovení. [6] Ako už Súdny dvor rozhodol, z uvedeného vyplýva, že určitá osoba má postavenie zamestnanca v zmysle nariadenia č. 1408/71 v prípade, ak sa na ňu vzťahuje či už na povinnom, alebo dobrovoľnom základe všeobecný alebo špeciálny systém sociálneho zabezpečenia uvedený v článku 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71, a to dokonca aj v prípade, ak ide o jediné riziko a bez ohľadu na existenciu pracovnoprávneho vzťahu. [7]

12. S prihliadnutím na túto judikatúru možno uviesť, že to nie je ani tak pracovno-

5 — Pozri napríklad rozsudky z 10. októbra 1996, Hoever a Zachow, spojené veci C-245/94 a C-312/94, Zb. s. I-4895, body 23 až 27, a Humer, z 5. februára 2002, C-255/99, Zb. s. I-1205, body 31 až 32.

6 — Rozsudky z 3. mája 1990, Kits van Heijningen, C-2/89, Zb. s. I-1755, bod 9, a z 30. januára 1997, Stöber a Piosa Pereira, spojené veci C-4/95 a C-5/95, Zb. s. I-511, bod 27.

7 — Rozsudky z 12. mája 1998, Martínez Sala, C-85/96, Zb. s. I-2691, bod 36, a z 11. júna 1998, Kuusijärvi, C-275/96, Zb. s. I-3419, bod 21.

právny vzťah, ktorý určuje, či osoba naďalej patrí do pôsobnosti *ratione personae* nariadenia č. 1408/71 alebo nie, ale poistenie proti rizikám v rámci systému sociálneho zabezpečenia uvedeného v článku 1 písm. a) tohto nariadenia. Z uvedeného vyplýva, že samotné spočívanie hlavných povinností vyplývajúcich z pracovnoprávneho vzťahu po určitú dobu nemôže zbaviť osobu jej postavenia zamestnanca v zmysle článku 73 nariadenia č. 1408/71.

13. Odpoveď na prvú otázku znie z tohto dôvodu tak, že článok 73 nariadenia č. 1408/71 v spojení s článkom 13 tohto nariadenia sa vzťahuje aj na zamestnancov, ktorých pracovnoprávny vzťah stále trvá, ale v ktorom v dôsledku čerpania neplatenej rodičovskej dovolenky dočasne neexistuje povinnosť vykonávať prácu alebo poskytovať odmenu, ako ani žiadna z povinností sociálneho zabezpečenia podľa vnútroštátneho práva.

B — *Druhá prejudiciálna otázka*

14. Druhá otázka, ktorú Súdnemu dvoru predložil Oberlandesgericht Innsbruck, sa týka rozdelenia príslušnosti v oblasti poskytovania rodinných dávok medzi členské štáty v situácii, keď je pracovník Spoločenstva zamestnaný v jednom členskom štáte, ale býva so svojím druhom a dieťaťom alebo deťmi v inom členskom štáte. Má byť členský štát, ktorý je zodpovedný podľa práva predností, určený výlučne s odkazom na postavenie dotknutej osoby ako pracovníka alebo možno prihliadať aj na jeho rodinné pomery? Pri riešení tohto problému sa možno pridržiavať rozličných prístupov, ako je to zrejmé aj z nasledujúceho súhrnu návrhov účastníkov konania.

1. Pripomienky vedľajších účastníkov konania

15. Tiroler Gebietskrankenkasse a rakúska vláda sa domnievajú, že v situácii, keď obaja rodičia pracujú v rôznych členských štátoch a majú nárok na rodinné dávky v oboch týchto štátoch, by malo byť pri určení členského štátu, ktorý je v prednostne zodpovedný za poskytovanie rodinných dávok, rozhodujúce miesto hlavného strediska záujmov rodiny. V tejto súvislosti odkazujú na rozsudok Súdneho dvora vo veci Hoever a Zachow, [8] v ktorom Súdny dvor rozhodol, že v tomto kontexte by sa malo prihliadať na situáciu rodiny ako celku. Hoci uznávajú, že žalobcovia sú pracovníkmi v zmysle článku 73 nariadenia č. 1408/71 a že by sa z tohto dôvodu mohlo zdať, že je zodpovedný členský štát zamestnania, poukazujú na to, že nie je správne brať do úvahy len ich vlastnú situáciu. V súlade so zásadou jednoznačnosti je potrebné vyhnúť sa kumulácii dávok v prípadoch, v ktorých existuje právo na jedinú náhradu rodinných výdavkov na dieťa. V tejto súvislosti článok 76 nariadenia č. 1408/71 a článok 10 nariadenia č. 574/72 stanovujú, že v prípade, ak je zárobková

8 — Rozsudok Hoever a Zachow, už citovaný v poznámke pod čiarou 5, bod 37.

činnosť vykonávaná v členskom štáte bydliska, sú dávky poskytované členským štátom zamestnania pozastavené do výšky dávok poskytovaných prvým členským štátom. Ak sú však tieto dávky nižšie ako dávky poskytované členským štátom zamestnania, je tento členský štát povinný vyplácať rozdiel až do výšky dávok, ktoré sám poskytuje. Toto riešenie je v najlepšom záujme dotknutých osôb, pretože im zaručuje najvyššiu úroveň dávok, a tak prispieva k dosiahnutiu cieľa nariadení, ktorým je umožniť pohyb pracovníkov. Z tohto dôvodu je podľa ich názoru za poskytovanie uvedených rodinných dávok zodpovedné predovšetkým Nemecko ako členský štát bydliska.

16. Nemecká vláda na druhej strane trvá na tom, že z článkov 13 a 73 nariadenia č. 1408/71 vyplýva, že z dôvodu, že sú žalobkyne zamestnané v Rakúsku, majú nárok na rodinné dávky v tomto členskom štáte. Tieto dávky majú poskytnúť rodičovi príjem počas obdobia dočasného nevykonávania zárobkovej činnosti z dôvodu starostlivosti o dieťa. Nariadenie č. 1408/71 neumožňuje zobrať do úvahy rodinné pomery. Nemecká vláda poznamenáva, že rozsudok vo veci Hoever a Zachow sa týka špecifickej situácie a že pravidlo obsiahnuté v tomto rozsudku sa použije len vtedy, keď dotknuté osoby nemajú v dôsledku výkonu svojho práva na voľný pohyb nárok na rodinné dávky v členskom štáte zamestnania. Okrem toho sa článok 76 nariadenia č. 1408/71 v prejednávanej veci neuplatní, pretože partneri žalobkýň nespĺňajú podmienky na poskytovanie týchto dávok podľa nemeckého práva. Fínska vláda súhlasí s tým, že v prejednávanej veci je zodpovedný členský štát zamestnania. Členský štát bydliska je zodpovedný len v prípade, ak nie je možné použiť právo členského štátu zamestnania. Dodáva, že hoci v tomto prípade neexistuje kumulácia nárokov, musí byť zodpovedný štát určený na základe článku 10 ods. 1 písm. b) bodu i) nariadenia č. 574/72.

17. Komisia v skutočnosti presadzovala obe tieto hľadiská. Vo svojich písomných pripomienkach v prejednávanej veci poukazuje Komisia na skutočnosť, že vo veci Weide [9] tvrdila, že pri rozdelení príslušnosti na účely poskytovania rodinných dávok podľa článku 10 ods. 1 nariadenia č. 574/72 by mal byť skôr zvolený „rodinný prístup", ktorý Súdny dvor uplatnil vo veci Hoever a Zachow ako „individuálny prístup". Za okolností tejto veci, ktoré sú rovnaké ako okolnosti prejednávanej veci, by to znamenalo, že zodpovedný podľa práva prednosti je členský štát bydliska. V prejednávanej veci Komisia naopak najprv uvádza, že využíva príležitosť znovu preskúmať „rodinný prístup", ktorý

9 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 3.

podporila vo veci Weide. Vo svojich písomných návrhoch uvádza, že tento prístup by sa nemal uplatňovať paušálne, ale jeho uplatnenie by sa malo obmedzovať na také situácie aká existovala vo veci Hoever a Zachow, v ktorej dotknutým osobám hrozila strata ich práva na rodinné dávky v dôsledku výkonu práva na voľný pohyb. Základnou zásadou nariadení č. 1408/71 a č. 574/72 je zásada príslušnosti členského štátu zamestnania, ktorý by mal mať prednosť s výnimkou prípadu, ak by uplatnenie tejto zásady viedlo k neprijateľným dôsledkom. Na ústnom pojednávaní však Komisia opäť zmenila svoje stanovisko. Poukazujúc na rozsudky Súdneho dvora vo veciach McMenamin, [10] Hoever a Zachow a na návrhy generálnej advokátky Kokott vo veci Weide, Komisia tvrdí, že po ďalšej podrobnej vnútornej diskusii sa domnieva, že pri určení členského štátu, ktorý má prednosť pri poskytovaní rodinných dávok, by sa mal uplatniť „rodinný prístup". Vo veci, ako je táto, v ktorej jeden manžel pracuje v členskom štáte bydliska a rodinné väzby sú v tomto štáte očividne silnejšie, je tento štát v súlade s článkom 10 ods. 1 písm. b) bodom i) nariadenia č. 574/72 prednostne príslušný na poskytovanie dotknutých rodinných dávok.

10 — Rozsudok z 9. decembra 1992, McMenamin, C-119/91, Zb. s. I-6393.

2. Posúdenie

18. Z návrhov vedľajších účastníkov konania je zrejmé, že existuje množstvo rozporov, pokiaľ ide o správny výklad a uplatnenie ustanovení o rozdelení príslušnosti medzi členský štát zamestnania a členský štát bydliska pri poskytovaní rodinných dávok obsiahnutých v nariadeniach týkajúcich sa sociálneho zabezpečenia za podmienok, že rodičia dieťaťa pracujú v dvoch rozličných členských štátoch, ale bývajú spolu v jednom z týchto členských štátov. Výrazom tejto skutočnosti nie sú len diametrálne odlišné výklady týchto ustanovení oboma dotknutými členskými štátmi, ale aj nestálosť stanoviska, ktoré v tejto veci zaujala Komisia.

19. Žalobkyne v prejednávanej veci sú obeťami negatívneho sporu o príslušnosť medzi dotknutými členskými štátmi. Na jednej strane členský štát bydliska (Nemecko) uplatňuje pri výklade týchto ustanovení „individuálny prístup", ktorý vedie k záveru o príslušnosti členského štátu zamestnania. Na druhej strane členský štát príslušný podľa miesta zamestnania žalobkýň (Rakúsko) uplatňuje „rodinný prístup", v dôsledku ktorého je príslušným členský štát bydliska. Za tejto situácie nepochybne existuje potreba spoločného a jednotného prístupu k výkladu týchto ustanovení s cieľom zabrániť vzniku takýchto situácií. V prípade, keď sa na prvý pohľad javia oba prístupy ako obhájiteľné, sa domnievam, že by mal byť zvolený prístup, ktorý je najvhodnejší so zreteľom na okolnosti, ako sú tie v prejednávanej veci.

20. Predovšetkým je potrebné vysvetliť podstatu hlavných ustanovení s cieľom identifikovať v nich obsiahnutý právny problém. Hoci tieto ustanovenia výslovne neodkazujú na členský štát zamestnania a pobytu, ja tak na účely zjednodušenia výkladu urobím.

21. Základné pravidlo určenia príslušnosti, pokiaľ ide o dávky sociálneho zabezpečenia, je ustanovené v článku 13 nariadenia č. 1408/71, ktorý, stručne povedané, vo svojom prvom odseku ustanovuje, že na pracovníkov Spoločenstva [11] sa vzťahuje právna úprava len jedného členského štátu, a v druhom odseku ustanovuje, že týmto štátom má byť členský štát *zamestnania,* dokonca aj v prípade, keď pracovník býva na území iného členského štátu. Článok 73 nariadenia č. 1408/71 rozširuje pôsobnosť tohto pravidla aj na poberanie rodinných dávok týkajúcich sa rodinných príslušníkov, ktorí majú bydlisko v inom členskom štáte. S týmito rodinnými príslušníkmi sa má zaobchádzať rovnako, ako keby mali bydlisko v členskom štáte zamestnania.

22. Nariadenia č. 1408/71 a č. 574/72 obsahujú ďalej ustanovenia upravujúce rozličné situácie, za ktorých vzniká nárok na rodinné dávky týkajúce sa toho istého rodinného príslušníka v členskom štáte zamestnania, aj v členskom štáte bydliska. Cieľom týchto ustanovení je určiť, ktorý z týchto dvoch členských štátov musí poskytovať dotknuté dávky prednostne, aby sa tak zabránilo súbehu poberaných dávok.

23. Prvá z týchto situácií je upravená v článku 76 nariadenia č. 1408/71. Toto ustanovenie sa týka situácie, v ktorej sú „z dôvodu vykonávania povolania" rodinné dávky ustanovené právnou úpravou členského štátu bydliska. V tomto prípade nemožno uplatniť nárok na rodinné dávky poskytované podľa právnej úpravy členského štátu zamestnania až do výšky dávok poskytovaných členským štátom bydliska. Z uvedeného zároveň vyplýva, že členský štát zamestnania je v takomto prípade povinný poskytnúť rozdiel medzi dávkami, ktoré poskytuje sám, a dávkami, na ktoré vzniká nárok v členskom štáte bydliska v prípadoch, ak sú tieto nižšie. V tejto situácii je z tohto dôvodu prednostne príslušný členský štát *bydliska.*

24. Druhú situáciu charakterizuje skutočnosť, že nárok na rodinné dávky v členskom štáte bydliska nezávisí od podmienky poistenia alebo zamestnania, čo ju odlišuje od situácie predvídanej v článku 76 nariadenia č. 1408/71. V tomto prípade sa predpokladá, že v členskom štáte bydliska neexistuje pracovnoprávny vzťah. Za týchto okolností je podľa článku 10 ods. 1 písm. a) nariadenia č. 574/72 právo na dávky poskytované členským štátom bydliska pozastavené v prospech rodinných dávok poskytovaných pre tých istých rodinných príslušníkov členským štátom zamestnania, a to

11 — Pojem použitý v tomto prípade na označenie „zamestnanca" tak, ako je definovaný v článku 1 písm. a) nariadenia č. 1408/71.

znovu do výšku týchto dávok. V tomto prípade má prednosť členský štát *zamestnania.*

25. Aj v tretej situácii poskytuje členský štát bydliska dávky nezávisle od podmienky poistenia alebo zamestnania. Na rozdiel od druhej situácie je však v tomto prípade „zárobková činnosť" vykonávaná v členskom štáte bydliska osobou, [12] ktorá má nárok na rodinné dávky alebo ktorej majú byť tieto dávky vyplácané. Podľa článku 10 ods. 1 písm. b) bodu i) nariadenia č. 574/72 účinok tejto hospodárskej činnosti v členskom štáte bydliska opäť obráti poradie medzi dotknutými členskými štátmi: rodinné dávky poskytované členským štátom zamestnania sú pozastavené do výšky dávok poskytovaných členským štátom *bydliska.*

26. Napokon článok 10 ods. 1 písm. b) bod ii) nariadenia č. 574/72 sa vzťahuje na štvrtú situáciu, ktorá sa týka závislých detí dôchodcov a sirôt a ktorá je zo zjavných dôvodov v prejednávanej veci bez akéhokoľvek významu.

27. Skôr ako budem pokračovať v rozbore, je potrebné na základe skutkového stavu uvedeného v návrhu na začatie konania o prejudiciálnej otázke určiť, ktoré z týchto ustanovení sa uplatnia v prejednávanej veci. V druhej otázke Oberlandesgericht Innsbruck nekonkretizuje, ktoré z vyššie uvedených ustanovení považuje za uplatniteľné, hoci prvá prejudiciálna otázka sa týka článku 73 nariadenia č. 1408/71. Z dôvodu, že manžel a druh žalobkýň sú zamestnaní v členskom štáte bydliska, v Nemecku, zatiaľ čo samotné žalobkyne sú zamestnané v Rakúsku, a to aj počas rodičovskej dovolenky, je však jasné, že použiteľným ustanovením je článok 10 ods. 1 písm. b) bod i) nariadenia č. 574/72. Otázka, na ktorú zostáva odpovedať, je, či na účely určenia prednosti medzi dotknutými členskými štátmi, pokiaľ ide o vyplácanie rodinných dávok, musí zárobkovú činnosť vykonávať v členskom štáte bydliska samotný pracovník alebo či ju môže vykonávať aj jeho manžel alebo druh.

28. Touto otázkou sa v skutočnosti už Súdny dvor zaoberal v rozsudku vo veci McMenamin [13]. Táto vec sa týkala podobnej situácie, ako je tá, ktorá je základom v konaní pred vnútroštátnym súdom v prejednávanej veci. V tomto prípade cezhraničná pracovníčka, ktorá mala nárok na rodinné dávky vyplácané členským štátom zamestnania (Spojené

12 — Anglická verzia používa v tomto prípade klamlivo tvar slova „to the person", ktorý oddeľuje dotknutú „osobu" od „vykonávania zárobkovej činnosti". Z iných jazykových verzií je však zrejmé, že sa má na mysli toto slovo v tvare „osobou". Rovnako Súdny dvor používa slovo v tvare „osobou", pozri rozsudok McMenamin, už citovaný v poznámke pod čiarou 10, bod 19.

13 — Už citovaný v poznámke pod čiarou 10.

kráľovstvo), mala nárok aj na prídavky vyplácané členským štátom bydliska (Írsko), na ktorého území pracoval iba jej manžel. Súdny dvor najprv ustálil, že článok 13 nariadenia č. 1408/71 nezabraňuje tomu, aby boli určité dávky upravené konkrétnejšími pravidlami tohto nariadenia, potom pokračoval preskúmaním, „či výkon zárobkovej činnosti v členskom štáte bydliska manželom osoby, ktorá má nárok na rodinné prídavky v zmysle článku 73 nariadenia 1408/71, spôsobuje zánik práva ustanoveného v článku 73 napriek tomu, že manžel nie je podľa právnej úpravy štátu bydliska „osobou, ktorá má nárok na rodinné dávky alebo rodinné prídavky, alebo osobou, ktorej sú tieto vyplácané" v zmysle článku 10 ods. 1 písm. b) bodu i) nariadenia č. 574/72.[14] Po rozbore účelu znenia tohto ustanovenia, ktorým je „rozšíriť, nie obmedziť prípady, v ktorých sú pozastavené dávky splatné podľa článku 73 nariadenia č. 1408/71",[15] dospel Súdny dvor k záveru, že „v prípadoch, v ktorých osoba starajúca sa o deti vykonáva zárobkovú činnosť v členskom štáte bydliska týchto detí, sú prídavky platené členským štátom zamestnania v súlade s článkom 73 pozastavené"[16].

29. Inými slovami, v prípadoch, ak je jeden z rodičov dieťaťa zamestnaný v členskom štáte bydliska rodiny alebo v tomto štáte inak vykonáva zárobkovú činnosť, je členský štát bydliska prednostne príslušný na poskytovanie rodinných dávok. Pri tomto závere Súdny dvor na účely uplatnenia článku 10 ods. 1 písm. b) bodu i) nariadenia č. 574/72 nerozlišoval medzi cezhraničným pracovníkom a jeho alebo jej manželom alebo druhom. Týmto jasne podporil „rodinný prístup" k výkladu a uplatneniu tohto ustanovenia.

30. Súdny dvor vyjadril svoj názor v tomto smere ešte výslovnejšie vo veci Hoever a Zachow, v ktorej poznamenal, že „rodinné dávky nemôžu byť v dôsledku svojej povahy považované za dávky vyplácané jednotlivcovi bez zohľadnenia jeho rodinných pomerov. Z dôvodu, že cieľom poskytovania dávok, ako je napríklad nemecký príspevok na výchovu dieťaťa, je úhrada rodinných výdavkov, je bez akéhokoľvek významu výber rodiča, ktorý má poberať tento príspevok"[17]. Hoci nemecká vláda sa usiluje odlíšiť túto vec od prejednávanej veci z dôvodu rozdielov v základných skutkových okolnostiach, je zrejmé, že pripomienky Súdneho dvora vo veci Hoever a Zachow je nevyhnutné považovať za všeobecnejšie usmernenie pri výklade ustanovení o rozdelení príslušnosti na účely poskytovania rodinných dávok. Potvrdenie tohto záveru možno nájsť v neskoršej judikatúre Súdneho dvora vo veci Humer,[18] v ktorej Súdny dvor túto úvahu zopakoval, ale v inom skutkovom kontexte.

14 — Bod 16.
15 — Bod 23.
16 — Bod 25.
17 — Rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 5, bod 37.
18 — Rozsudok už citovaný v poznámke pod čiarou 5, bod 50.

31. Z hľadiska podstaty rodinných dávok je zohľadnenie rodinných pomerov pri určení príslušnosti na ich vyplácanie úplne v súlade s ich povahou a funkciou, ktoré nesúvisia, aspoň nie bezprostredne, so zamestnaním. Súdny dvor vysvetlil, že prípady, keď sú rodinné dávky v súlade s článkom 1 písm. u) bodom i) nariadenia č. 1408/71 definované ako dávky, ktorých cieľom je úhrada nákladov rodiny, je potrebné chápať tak, že tieto dávky sa vzťahujú na „verejný príspevok do rozpočtu rodiny na zmiernenie záťaže spojenej so starostlivosťou o... deti" [19]. Príspevky na výchovu dieťaťa takto môžu mať za cieľ „umožniť jednému z rodičov, aby sa venoval výchove malého dieťaťa, a konkrétnejšie, odmeniť službu týkajúcu sa výchovy dieťaťa, uhradiť iné náklady spojené so starostlivosťou a výchovou a poprípade zmierniť finančnú nevýhodu, ktorú so sebou prináša vzdanie sa príjmu zo zamestnania na plný úväzok". [20] Hoci posledný uvedený účel v sebe zahŕňa prvok náhrady straty alebo príjmu spojený s čerpaním neplatenej rodičovskej dovolenky, nepostačuje to podľa môjho názoru na prijatie stanoviska, že tieto dávky zvlášť súvisia so zamestnaním predovšetkým z dôvodu, že možno predpokladať, že neexistuje žiadna súvislosť medzi týmito dávkami a výškou predchádzajúceho príjmu, ktorý dotknutý zamestnanec dosahoval.

32. Poznamenávam, že v prípade, ak by sa pri výklade článku 10 ods. 1 písm. b) bodu i) nariadenia č. 574/72 zvolil „individuálny prístup", mohlo by to teoreticky spôsobiť, že rodiny, v ktorých má manžel alebo druh zamestnaný v členskom štáte bydliska nárok na výplatu dávok, by poberali dávky dvakrát, čo je v rozpore s účelom pravidiel obsiahnutých v nariadeniach č. 1408/71 a č. 574/72, ktoré majú zabrániť súbehu dávok.

33. Napokon, je potrebné zdôrazniť, že určenie príslušnosti členského štátu bydliska nijakým spôsobom neovplyvňuje materiálne záujmy príjemcov rodinných dávok v prípadoch, ak sú tieto dávky nižšie ako dávky poskytované členským štátom zamestnania. V tomto prípade je totiž členský štát zamestnania povinný vyplácať rozdiel až do výšky dávok, ktoré poskytuje sám. V každom prípade sú zaručené buď dávky na úrovni členského štátu bydliska, alebo zamestnania podľa toho, ktoré sú vyššie. Toto je samo osebe vyjadrením všeobecnejšej zásady, v zmysle ktorej by sa s osobami, ktoré vykonávajú svoje právo na voľný pohyb, nemalo v dôsledku tejto skutočnosti zaobchádzať menej priaznivo ako v prípade, že by tak neurobili. [21]

34. Z tohto dôvodu znie záver tak, že v situácii, keď je osoba zamestnaná v jednom členskom štáte, ale žije spolu so svojím manželom alebo druhom v inom členskom štáte, v ktorom tento manžel alebo druh vykonáva zárobkovú činnosť, je na poskytovanie rodinných dávok prednostne príslušný členský štát bydliska.

19 — Rozsudok z 15. marca 2001, Offermanns, C-85/99, Zb. s. I-2261, bod 41.

20 — Tamže, bod 39.

21 — Pozri rozsudky Hoever a Zachow, už citovaný v poznámke pod čiarou 5, bod 36, a z 11. júla 2002, D'Hoop, C-224/98, Zb. s. I-6191, bod 30.

V — Návrh

35. Z tohto dôvodu odporúčam Súdnemu dvoru, aby na prejudiciálne otázky predložené Oberlandesgericht Innsbruck podľa článku 234 ES odpovedal takto:

„1. Článok 73 nariadenia Rady (EHS) č. 1408/71 zo 14. júna 1971 o uplatňovaní systémov sociálneho zabezpečenia na zamestnancov, samostatne zárobkovo činné osoby a členov ich rodín, ktorí sa pohybujú v rámci spoločenstva, v spojení s článkom 13 tohto nariadenia sa vzťahuje aj na zamestnancov, ktorých pracovnoprávny vzťah stále trvá, ale v ktorom v dôsledku čerpania neplatenej rodičovskej dovolenky dočasne neexistuje žiadna povinnosť vykonávať prácu alebo poskytovať odmenu, ani žiadna z povinností sociálneho zabezpečenia podľa vnútroštátneho práva.

2. V situácii, keď je osoba zamestnaná v jednom členskom štáte, ale býva spolu so svojím manželom alebo druhom v inom členskom štáte, v ktorom tento manžel alebo druh vykonáva zárobkovú činnosť, je na poskytovanie rodinných dávok, ako sú napríklad príspevky na výchovu dieťaťa podľa článku 10 ods. 1 písm. b) bodu i) nariadenia Rady (EHS) č. 574/72 z 21. marca 1972, ktorým sa stanovuje postup na vykonávanie nariadenia č. 1408/71, prednostne príslušný členský štát bydliska."